

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 78/2019

Maksuton raskauden ehkäisy nuorille – hyödyllinen vai ei?

Ritola Anna, Thomenius Taru, Perälä Minna, Rainto Satu

29.11.2019 ::

Kansanterveyslain ja siihen liittyvän maksulain perusteella Suomen ehkäisyneuvonnan palvelukäynti on kaikenikäisille maksutonta, mutta ehkäisymenetelmien tarjonnassa on eroja paikkakuntien välillä. Maksutonta raskauden ehkäisyä tarjottiin nuorille vuonna 2018 noin 35 Suomen kunnassa.

KUVA: TanyaJoy/Shutterstock.com

Seksuaalisuus nuoruudessa

Seksuaalisuus on jokaisen ihmisen perusoikeus ja se kuuluu ihmisen kokonaisvaltaiseen terveyteen ja hyvinvointiin. Seksuaalinen identiteetti koostuu seksuaalisesta itsetunnosta sekä suhteesta omaan kehoon ja sukupuoleen. Nuorten seksuaalisuus kehittyy vähitellen. Tieto seksuaalisuudesta lisääntyy ja heille kehittyy mielikuvia, asenteita, arvoja ja taitoja liittyen ihmiskehoon, seksuaalisuuteen sekä intiimeihin suhteisiin. Näitä asioita nuoret oppivat seksuaalikasvatuksen sekä esimerkiksi omien vanhempien kautta. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto tarjoaa nuorille seksuaalineuvontaa. Nuoret, jotka eivät jatka opiskelua jäävät opiskeluterveydenhuollon ulkopuolelle. Näillä nuorilla saattaa olla suurin tarve seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluille, sillä tiedetään, että seksitaudit sekä teinraskaudet ovat yleisempiä vähemmän koulutetuilla nuorilla. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman 2014–2020 tavoitteena ovat muun muassa nuorten seksuaali- ja lisääntymispalveluiden esteettömyys ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tavoittaminen. [\[1\]](#) [\[2\]](#)

Seksi on yksi osa seksuaalisuutta ja se on erilaista eri-ikäisenä. Siihen vaikuttaa muun muassa nuoren yksilöllinen kehitysvaihe. Seksiä kautta nuori ilmaisee seksuaalisuuttaan käyttäytymisen, toiminnan sekä tunteiden ja ajatusten avulla. [\[3\]](#) [\[4\]](#) Vuoden 2013 kouluterveydentutkimuksen tuloksista käy ilmi, että noin kolmannes tytöistä ja viidennes pojista oli ollut ainakin kerran yhdynnässä peruskoulun päättyessä. Saman tutkimuksen tuloksista selviää myös, että noin viidennes peruskoulun 8. luokkalaisista yhdynnässä olleista ei ollut käyttänyt viimeisimmässä yhdynnässä mitään ehkäisyä. [\[5\]](#)

Raskaudenkeskeytykset Suomessa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) viimeisimmän tilaston mukaan vuonna 2018 tehtiin vähiten raskauden keskeytyksiä vuosiin. Alle 20-vuotiailla keskeytysten määrä on vähentynyt merkittävästi viime vuosina. Eniten keskeytyksiä tehtiin 20–24-vuotiaille. Yhteensä vuonna 2018 tehtiin noin 8 602 raskaudenkeskeytystä. Vuonna 2018 noin 38 % raskauden keskeytyksistä tehtiin naisille, joille oli tehty raskauden keskeytys jo aiemmin. Alle 20-vuotiaalla vastaava luku oli noin 11 %. [\[6\]](#)

Nuorilla, jotka ovat tehneet raskaudenkeskeytyksen ei ole suurempaa riskiä sairastua mielenterveysongelmiin. Nuoren taustatekijöillä, kuten taloudellisella tilanteella on tähän suurempi vaikutus. Jotta nuori ei joutuisi syrjäytymiskierteeseen on häntä tuettava raskaudenkeskeytysprosessissa. [\[7\]](#) Jokainen kokee raskaudenkeskeytyksen eri tavalla. Joillekin raskaudenkeskeytys voi olla psyykkisesti todella kuormittavaa ja näissä tapauksissa heidät tulee ohjata hakemaan keskusteluapua esimerkiksi terveyskeskuksen kautta. [\[8\]](#)

Raskaudenkeskeytyksen tekemiseen vaikuttaneet syyt voivat vaivata naista vielä pitkän ajan kuluttua. Tärkeää on kuitenkin muistuttaa, että kaikki tunteet ovat sallittuja ja niistä olisi hyvä puhua esimerkiksi läheisen kanssa. Raskaudenkeskeytyksellä voi olla suuri merkitys naisen seksuaalisuuteen sekä seksuaaliseen halukkuuteen. Seksistä nauttiminen voi olla haastavampaa kuin aiemmin. Myös tähän tulisi kiinnittää huomiota, kun nainen keskeytyksen jälkeen hakee itselleen keskusteluapua. [\[9\]](#)

Maksuttoman raskauden ehkäisyn vaikutukset

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelmassa (2007–2011) yhtenä tavoitteena on ollut alle 20-vuotiaiden nuorten ehkäisyvälineiden maksuttomuus. Vuonna 2009–2011 tehtyjen tutkimusten mukaan tämä tavoite toteutuu Suomessa ainoastaan osittain. Puolet 14-vuotiaista, hieman yli kolmasosa 16-vuotiaista ja vain alle joka viides 18-vuotiaista tytöistä oli saanut ehkäisytabletit maksutta. [\[10\]](#) Eräässä Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa tutkittiin, onko maksuttomalla raskauden ehkäisyllä vaikutuksia raskaudenkeskeytysten määrään. Tutkimuksessa pohdittiin, että ei-toivottujen raskauksien määrä voisi laskea tarjoamalla maksuttoman raskauden ehkäisyn. [\[11\]](#) Myös Suomessa tehdyssä tutkimuksessa on todettu, että nuorten pitkäaikainen maksuton raskauden ehkäisy vaikuttaa raskaudenkeskeytysten määrään laskevasti [\[12\]](#).

Tulevaisuuden haasteet

Peipert ym. [\[11\]](#) tekemässä tutkimuksessa selvisi, että nuoret hyötyisivät maksuttomasta raskauden ehkäisystä. Tällä hetkellä Suomessa tarjotaan maksutonta raskauden ehkäisyä nuorille 35 kunnassa. Luku on alhainen verrattuna Suomen kuntien määrään. Pitäisikö kaikilla suomalaisilla nuorilla olla mahdollisuus saada maksutonta raskauden ehkäisyä riippumatta millä paikkakunnalla asuu? Ja onko kaikilla nuorilla tietoa oman paikkakuntansa mahdollisesta maksuttomasta raskauden ehkäisystä?

Hyötyisivätkö kunnat taloudellisesti tarjoamalla maksuttoman raskauden ehkäisyn nuorille? Peipert ym. [\[11\]](#) tekemän tutkimuksen mukaan maksuttomalla raskauden ehkäisyllä voidaan vaikuttaa

raskaudenkeskeytyksen määriin laskevasti. Raskaudenkeskeytysten tiedetään aiheuttavan enemmän kustannuksia kuin sen, että tarjoaisi raskauden ehkäisyä nuorille maksutta. Nuorten maksuttomaan raskauden ehkäisyyn pitäisi Suomen jokaisessa kunnassa panostaa, vaikka Suomessa raskaudenkeskeytyksiä tehdäänkin melko vähän muihin maihin verrattuna. Lisäksi Suomessa tulisi panostaa seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseen. THL:n tekemän tutkimuksen mukaan vuonna 2013 peruskouluikäisistä tytöistä enää 20 prosentilla ja pojista 13 prosentilla oli hyvät tiedot seksuaali- ja lisääntymisterveydestä. THL:n tartuntarekisteristä selviää, että vuonna 2018 todettiin yhteensä 14 839 klamydiatartuntaa, joka on samaa suuruusluokkaa kuin aikaisempaan vuonna. Suurin ilmaantuvuus klamydiatartunnoissa on 20–24-vuotiaiden ikäryhmässä. Lisäksi tutkimuksessa selvisi, että erityisesti nuorten tietämys seksitaudeista on heikentynyt huomattavasti. ^[13]

Tarjoamalla nuorille enemmän tietoa seksuaali- ja lisääntymisterveydestä voitaisiin lisätä tietoutta muun muassa seksitaudeista sekä raskauden ehkäisystä sekä sen mahdollisesta maksuttomuudesta omassa kunnassa. Tärkeää olisi myös tuoda nuorille tietoutta, että ainoastaan kondomilla voidaan ehkäistä sukupuoliteitse tarttuvia seksitauteja. Voisi ajatella, että maksuton raskauden ehkäisy tulisi kunnille halvemmaksi kuin se, että nuori päätyy useaan kertaan tekemään raskaudenkeskeytyksen. Raskaudenkeskeytyksen tekeminen vaatii useamman ammattihenkilön osaamisen, kun taas ehkäisyneuvontaan voi riittää jopa yksi ammattihenkilö. Maksuttomasta raskauden ehkäisystä hyötyisivät niin kunnat kuin nuoretkin.

Lähteet

1. [△]Aho, T., Kotiranta-Ainamo, A., Pelander, A. & Rinkinen, T. 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta – nuori vastaanotolla. Helsinki: Priima Paino Oy.
2. [△]Klemetti, R. & Raussi-Lehto, E. 2013. Edistä ehkäise, vaikuta – seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, opas 33. Hakupäivä 6.11.2019.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-174-7>
3. [△]Ihme, A. & Rainto, S. 2008. Naisen terveys. Helsinki: Edita Prima.
4. [△]Ihme, A. & Rainto, S. 2014. Naisen terveys. Helsinki. Edita Prima.
5. [△]Paananen, U., Pietiläinen, S., Raussi-Lehto, E. & Äimälä, A-M. 2015. Kättilötyö. Helsinki. Edita.
6. [△]Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Raskaudenkeskeytykset 2018. Tilastot. Hakupäivä 19.7.2019.
<https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain...>
7. [△]Leppälahti, S. 2016. Teenage pregnancy in Finland: trends, determinants and consequences. Hakupäivä 13.9.2019.
<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/161882>
8. [△]Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2017. Raskaudenkeskeytys. Hakupäivä 4.11.2019.
<https://thl.fi/fi/web/lapset-ja-perheet/peruspalvelut/ehkaisyneuvola...>
9. [△]Naistalo.fi. 2018. Keskeytyksen jälkeen. Hakupäivä 4.11.2019.
<https://www.terveyskyla.fi/naistalo/seksuaaliterveys...>
10. [△]Lindfors, P., Kosunen, E. & Rimpelä A. 2015. Nuorten tyttöjen ehkäisytabletit – suositus maksuttomuudesta toteutuu huonosti. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 52 (2), 144–148. Hakupäivä 14.6.2019.
<https://journal.fi/sla/article/view/52495>
11. ^{^ abc}Peipert, J., Maddlen, T., Allsworth, J. & Secura, G. 2012. Preventing unintended pregnancies by providing no-cost contraception. *Obstet Gynecol.* 120 (6), 1291–7. Hakupäivä 2.9.2019.
<https://doi.org/10.1097/aog.0b013e318273eb56>
12. [△]Gyllenberg, F., Saloranta, T., But, A., Gissler, M. & Heikinheimo. 2018. Abortion in a Population Entitled to Free-of-Charge Long-Acting Reversible Contraception. *Hakupäivä 17.9.2019. Obstetrics & Gynecology* 132 (6), 1453–1460.
<https://journals.lww.com/greenjournal/Fulltext/2018/12000...>
13. [△]Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Hengitystie- ja virusinfektiot. Seksitaudit. Klamydian esiintyvyys. Hakupäivä 4.11.2019.
https://thl.fi/documents/533963/1449651/Vuosiraportti%2B2018_lopullinen.pdf...

Metatiedot

Nimeke: Maksuton raskauden ehkäisy nuorille – hyödyllinen vai ei?

Tekijä: Ritola Anna; Thomenius Taru; Perälä Minna; Rainto Satu

Aihe, asiasanat: abortti, maksuttomuus, nuoret, raskauden ehkäisy, seksuaalisuus

Tiivistelmä: Maksutonta raskauden ehkäisyä tarjottiin nuorille vuonna 2018 noin 35 Suomen kunnassa. Maksuttomalla raskauden ehkäisyllä voidaan vähentää raskaudenkeskeytysten määriä. Lisäksi kunnat hyötyvät taloudellisesti, sillä raskaudenkeskeytysten kustannukset ovat suuremmat, kuin että tarjoaisivat maksuttoman raskauden ehkäisyn.

Suomessa vuonna 2018 tehtiin noin 8602 raskauden keskeytystä. Alle 20-vuotiaiden keskeytysten määrä on vähentynyt merkittävästi viime vuosina. Eniten keskeytyksiä tehtiin 20-24-vuotiaille. Vuonna 2013 tehdyssä kouluterveyystutkimuksessa on selvitetty, että noin kolmannes tytöistä ja viidennes pojista oli ollut ainakin kerran yhdynnässä peruskoulun päättyessä. Samassa tutkimuksessa selvisi myös, että noin viidennes peruskoulun 8. luokkalaisista yhdynnässä olleista ei ollut käyttänyt viimeisimmässä yhdynnässä mitään ehkäisyä.

Nuorten maksuttomaan raskauden ehkäisyyn pitäisi Suomen jokaisessa kunnassa panostaa, vaikka Suomessa raskaudenkeskeytyksiä tehdäänkin melko vähän muihin maihin verrattuna.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2019-11-29

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019112143399>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Ritola, A., Thomenius, T., Perälä, M. & Rainto, S. 2019. Maksuton raskauden ehkäisy nuorille – hyödyllinen vai ei? ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 78. Hakupäivä xx.xx.xxxx. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019112143399>.